

Vaše značka FNMO/20/021541/1ŘED
Sp. zn. 48/2019/NZ/MSŘ
Č. j. KVOP-3641/2021
Datum 3. února 2021

Vážený pan
JUDr. Ing. Miloslav Ludvík, MBA
ředitel
Fakultní nemocnice v Motole
V Úvalu 84/1
150 06 Praha 5

Vážený pane řediteli,

na základě naší schůzky, která proběhla ve Fakultní Nemocnici v Motole dne 14. 1. 2021, jsem se rozhodla uzavřít šetření ve věci systematické návštěvy Dětské psychiatrické kliniky 2. LF UK a FN Motol (dále jen jako „klinika“). Za věcnou diskusi Vám i Vaším kolegům děkuji.

Z hlediska účelu návštěvy, kterým je posílení prevence špatného zacházení, považuji nemocnicí podniknuté kroky za vhodnou a efektivní reakci na většinu navrhovaných opatření. Uvedené neplatí pro opatření týkající se kamer, avšak s ohledem na nejasnost právní úpravy v oblasti používání kamerových systémů ve zdravotnických zařízeních neshledávám prostor pro překlenutí našich rozdílných názorů na vhodnost intenzivního používání kamer. Nepovažuji za přínosné ponechávat šetření neuzavřené po neurčitou dobu, než dojde k vyjasnění právní úpravy. Stejně tak nepovažuji za přínosné přistupovat v této otázce k sankci v podobě informování nadřízeného úřadu¹, protože na téma kamer ve zdravotnických zařízeních upozorňuji Ministerstvo zdravotnictví dlouhodobě a jedním o něm i s Úřadem pro ochranu osobních údajů.

Vážený pane řediteli, zpráva a návazné písemnosti budou v souladu s § 23 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a podle zavedené praxe zveřejněny v informačním systému Evidence stanovisek ochránce.²

Dále v dopisu pojednávám o 4 opatřeních, která byla řešena na schůzce dne 14. 1. 2021. Shrnuji, k čemu jsme na schůzce dospěli, a u opatření týkajících se kamer předkládám informace, které Vám a kolektivu kliniky nabízím ke zvážení při úvahách o používání kamer v budoucnu.

(1) Zajistit výměnu oken v zařízení a odstranit z nich mříže (do 1 roku).³

Ve vyjádření ze dne 26. 2. 2020 jste sdělil, že požadované opatření nelze v dohledné době splnit, ale že se v neurčité době v budoucnu chystá stavba nové budovy kliniky. Při setkání dne 14. 1. 2021 jste sdělil, že se plánuje rozsáhlá výměna oken v nemocnici. Projekt by se měl realizovat v průběhu 1 roku a budou vyměněna i okna na klinice.

1 Podle § 20 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 21a zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Evidence stanovisek ochránce je dostupná online zde <https://eso.ochrance.cz/>.

3 Ve zprávě bylo opatření označeno jako opatření č. 5 a je ve zprávě řešeno na straně 14.

Upozornila jsem na to, že nová okna by měla být natolik bezpečná, že nebude nutné používat mříže, přislíbil jste, že pokud taková okna budou dostupná, bude je nemocnice preferovat. Opatření tak považuji za dostatečně naplněné a děkuji Vám za vstřícný postoj v této věci.

(2) Odstranit kamery z běžných ložnic [tj. nikoli ložnic zvýšeného dohledu] a dále ty kamery, které nejsou bezpodmínečně nutné k zajištění bezpečnosti pacientů.⁴

Na setkání jste sdělil, že nedošlo k omezení počtu kamer na klinice oproti době návštěvy a ani je neplánujete v budoucnu. Jsem si vědoma nejasnosti právní úpravy používání kamer ve zdravotnických zařízeních. Za nejasnosti právní úpravy nepovažuji za správné požadovat odstranění kamer pod hrozbou sankce. Ztotožňuji se však se závěrem předchozí ochránkyň, že na klinice jsou kamery používány výrazně intenzivněji než v obdobných navštívených zařízeních a že na běžných ložnicích vedou kamery k omezení soukromí nepřiměřenému přínosu, který představují zejména pro bezpečí na oddělení.

Na setkání jsem se dotázala, na základě jakého právního titulu jsou na klinice kamery používány. Ombudsmanka nemocnice sdělila, že snímání i záznam nemocnice provádí na základě povinnosti generální prevence a že zásah do soukromí, který představuje snímání pacientů, je vyvážený přínosem pro ochranu života a zdraví pacientů a personálu. Takovýto přístup je formálně podřaditelný pod čl. 6 odst. 1 písm. c) – f)⁵ obecného nařízení o ochraně osobních údajů.⁶ Uvedené ustanovení upravuje situace, kdy je možné zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu osobních údajů.

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů však vychází z toho, že osobní údaje by měly být zpracovány pouze tehdy, nemůže-li být účelu zpracování přiměřeně dosaženo jinými prostředky. Upozornila jsme na to, že v obdobných zařízeních se kamery takto intenzivně nepoužívají, a že bezpečí tedy lze dosahovat i jinými prostředky bez intenzivního používání kamer (např. stanovení standardizovaných stupňů dohledu).⁷

Primářka kliniky sdělila, že v jiných zařízeních nemusí kamery tak intenzivně používat, protože přes den uzamykají pokoje a děti jsou pod přímou kontrolou ve společných prostorech. Uvedené neodpovídá zjištěním veřejného ochránce práv ze systematických návštěv. Zamykání pokojů přes den jsem já ani moji předchůdci nezjistili v žádném z navštívených dětských psychiatrických zařízení (jak akutní, tak následné péče). Zamykání pokojů dětí přes den nepovažuji za přípustné, pokud má nemocnice informaci o tom, že k takové praxi dochází, prosím informujte mě, v jakém zařízení se tak děje.

4 Ve zprávě bylo opatření označeno jako opatření č. 12 a je ve zprávě řešeno na straně 21.

5 S ohledem na nejasnost právní úpravy nejsem schopna uvést, které písmeno uvedeného ustanovení obecného nařízení o ochraně osobních údajů dopadá na postup zvolený nemocnicí nejlépe.

6 Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2016/679, ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES [obecné nařízení o ochraně osobních údajů (dále jen „obecné nařízení o ochraně osobních údajů“)]. Celý text dokumentu dostupný zde <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>.

7 V době návštěvy na klinice takové standardizované stupně dohledu nebyly stanoveny, což je zachyceno ve zprávě z návštěvy.

Sdělil jste, že nemocnice má odpovědnost za pacienty a že musí činit kroky k předejití nepříznivých událostí, které pacienta v průběhu hospitalizace mohou postihnout. S uvedeným souhlasím, ale tato odpovědnost má své limity a nelze ji použít jako argument pro bezbřehé zásahy do soukromí pacienta. Odkazuji zde na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen jako „ESLP“) ze dne 31. ledna 2019 ve věci č. 78103/14 – Fernandes de Oliveira proti Portugalsku, v tomto rozsudku ESLP neshledal pochybení nemocnice, jejíž pacient vykonal sebevraždu v situaci, kdy nad ním nebyl vykonáván nepřetržitý dohled, a to s odkazem na respekt k právu pacienta na soukromí a na zásadu, aby léčba lidí s dušením onemocněním probíhala v co nejméně omezujícím prostředí. Soud zhodnotil, že kroky, které nemocnice přijala, byly přiměřené aktuálním projevům chování pacienta. ESLP naopak poukázal na to, že přehnaně omezující opatření by mohla vyvolávat otázky z oblasti práva nebýt vystaven špatnému zacházení, na osobní svobodu a na soukromí. Odpovědnost nemocnice tak není neomezená a zásahy do autonomie a soukromí pacienta musí být vždy odůvodněny konkrétním ohrožením přiměřeným tomuto zásahu.

Dále byla na setkání ze strany nemocnice vyzdvižována vhodnost kamerového systému jako prostředku pro zvýšení bezpečí na klinice. Uvedené se nejví jako bezpodmínečně platné. Odkazuji na článek *Ethical and Practical Issues in Video Surveillance of Psychiatric Units*⁸, který se problematice používání kamer v psychiatrických zařízeních věnuje a obsahuje odkaz na studie, jejichž závěrem je, že kamerový systém sice přispívá k pocitu bezpečí, ale nepřispívá ke snížení výskytu násilných konfliktů a může mít i negativní dopad na pacienty.

Přesvědčení o nutnosti intenzivního používání kamer na klinice tak podle mého přesvědčení vychází z nepřesných závěrů, a to jak co se týká praxe v obdobných zařízeních v České republice, tak široké právní odpovědnosti nemocnice za veškeré nepříznivé události, které pacienta v průběhu hospitalizace postihnou, tak i co se týká přesvědčení o jednoznačné přínosnosti kamer pro bezpečí pacientů a personálu. Ačkoliv nepovažuji za nejasnosti právní úpravy únosné trvat na odstranění kamer pod hrozbou sankce, apeluji na nemocnici, aby alespoň přehodnotila rozsah, v jakém kamery používá.

(3) Přestat s pořizováním záznamu z kamer na oddělení, ponechané kamery používat pouze bez záznamu.⁹

Sdělil jste, že kamery budou i nadále pořizovat záznam. Shodně jako u opatření týkajícího se kamerového snímání, tak i u opatření týkajícího se pořizování záznamu nepřístupují k sankci z důvodu nejasnosti právní úpravy.

Přislíbil jste, že do poučení pacientů a jejich zákonných zástupců klinika doplní informaci o pořizování záznamu z kamerového systému. **Doporučuji také zvážít zkrácení doby, po kterou se záznam uchovává, na 1 – 2 dny**, protože závažné nežádoucí události (útěk, zranění) budou odhaleny rychle a méně závažné události (drobné krádeže, poškození

8 APPENZELLER, Y. E., APPELBAUM, P. S., TRACHSEL, M. Ethical and Practical Issues in Video Surveillance of Psychiatric Units. *Psychiatric Services*, 2020, 71(5), 480-486.

9 Ve zprávě bylo opatření označeno jako opatření č. 13 a je ve zprávě řešeno na straně 22.

vybavení) svou intenzitou neodůvodňují pořizování záznamu, zásah do soukromí je pak neproporcionální přínosu pro bezpečí.

(4) Vybavit pokoje dětí nějakým uzamykatelným úložným prostorem a zapůjčovat klíč na základě individuálního posouzení schopností dítěte.¹⁰

Ve vyjádření ze dne 26. 2. 2020 jste sdělil, že požadované opatření nelze naplnit, a to mimo jiné z důvodu nemožnosti přímé kontroly uložených věcí.

Na schůzce dne 14. 1. 2021 jste sdělil, že nemocnice kliniku vybaví uzamykatelnými skříňkami, od nichž bude mít personál tzv. univerzální klíč a pacientům bude klíč vydáván na základě individuálního posouzení, uvedené by se mělo realizovat v průběhu tohoto roku.

Za přehodnocení přístupu k opatření Vám děkuji a opatření považuji za dostatečně naplněné.

Vážený pane řediteli, ještě jednou Vám i všem zaměstnancům nemocnice, kteří byli zúčastněni na provedení systematické návštěvy, děkuji za poskytnutou součinnost.

S přátelským pozdravem

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

¹⁰ Ve zprávě bylo opatření označeno jako opatření č. 16 a je ve zprávě řešeno na straně 24.